

El valor de l'estadística oficial. Una visió des de les Nacions Unides

Alexis ESTOPIÑÁN i PASCUAL

De què estem parlant?

Tal com diu la Llei 2/2013 de la funció de l'estadística pública, entenem per activitat estadística tots els processos per elaborar estadístiques (recopilació, obtenció, elaboració, tractament, conservació i emmagatzemament de dades, publicació i difusió de resultats), ja siguin legalment exigibles o tècnicament necessaris (formació, investigació, innovació tecnològica, assentament metodològic i normatiu).¹

Així són també pròpiament activitats estadístiques el desenvolupament i la incorporació de les eines tecnològiques de recollida i tractament de dades (com les eines de *data warehouse* o les de *business intelligence*), les noves fonts d'informació (com el *big data*) així com tota la quantiosa normativa estadística.²

És per aquest motiu que quan les Nacions Unides van adoptar el 2009 la Classificació de les Activitats Estadístiques com un estàndard internacional per descriure i classificar el treball estadístic oficial, hi van incloure un cinquè àmbit, referent a les "Qüestions estratègiques i de gestió de les estadístiques oficials".³

Reptes a què s'enfronta l'estadística oficial

És precisament des de l'àmbit de les qüestions estratègiques des d'on s'aborden els reptes a què s'enfronta l'estadística oficial. Destaca que:

- Les oficines d'estadística no són de cap manera l'únic proveïdor d'informació, i estan en renyida competència amb la indústria de la informació, que proporciona solucions ràpides i fàcils per a la utilització de dades de manera intuïtiva.
- Els pressupostos de l'estadística pública són cada vegada més limitats i exerceixen una pressió creixent perquè es demostrï en quina mesura els estadístics estant utilitzant els fons públics de manera eficient per atendre les necessitats dels usuaris.
- Els avenços tecnològics plantegen interrogants sobre els estadístics, perquè potser no les estan utilitzant de manera eficient.

- Les noves fonts de dades, i la seva incertesa, complexitat, velocitat i volum (cada dia es creen 2.5 trilions de bytes, i el 90 per cent de les dades en el món d'avui s'han creat en els últims dos anys), estan plantejant un desafiament als experts de les oficines d'estadística i canviant el procés de producció d'estadístiques.

- La demanda d'estadístiques està augmentant ràpidament. Solament en l'aplicació dels objectius de desenvolupament sostenible ja serà necessari produir centenars d'indicadors i establir nombroses associacions noves.

- Las necessitats dels usuaris són cada vegada més complexes i individualitzades. El públic exigeix respostes ràpides mitjançant productes que estiguin integrats i adaptats al seu mode de vida i a la seva tecnologia.

Així doncs les estadístiques oficials estan en una cruïlla. Hi ha oportunitats però també hi ha amenaces.

Transformació de les estadístiques oficials

Per tal de fer front a aquests nous reptes, des de l'àmbit referent a les qüestions estratègiques, en la 48a sessió de la Comissió d'Estadística del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides, s'està desenvolupant un programa de transformació de les estadístiques oficials⁴ perquè puguin satisfer de manera eficaç i eficient les creixents necessitats d'informació estadística dels usuaris per disposar dades oportunes i de gran qualitat, així com per donar resposta a la demanda de dades relatives a l'Agenda 2030 del desenvolupament sostenible.

Afronten la transformació de l'entorn institucional dels sistemes d'estadística com quelcom més que una qüestió tècnica, es demana un compromís polític d'alt nivell per possibilitar la utilització de fonts administratives, les macrodades i la informació geoespacial per a fins estadístics, mitjançant marcs legislatius apropiats i establint acords amb els proveïdors de dades públiques i privades.

Cal insistir que les institucions nacionals d'estadística han d'assumir el lideratge en el subministrament de dades estadístiques de gran qualitat, que permetin adoptar decisions basades en dades, de conformitat amb les prioritats nacionals establertes pels governs, la societat civil, el sector privat i el públic en general.

Les principals mesures i recomanacions per aplicar el programa de la transformació són en relació amb:

- La qualitat de les estadístiques oficials.

- La comunicació i associacions en les estadístiques oficials.

- L'estructura estadística d'un sistema integrat de producció d'estadístiques oficials.

- La infraestructura de tecnologia de la informació en las estadístiques oficials.

- El desenvolupament de la capacitat i mobilització de recursos per a les estadístiques oficials.

Reforçar els marcs jurídics i institucionals de les estadístiques oficials

Entre les diferents accions realitzades per la Conferència d'Estadístics Europeus, conjuntament amb Eurostat i la Comissió d'Estadística de les Nacions Unides, hi ha hagut l'elaboració de la Llei genèrica sobre les estadístiques oficials.⁵

A més s'està treballant per disposar, el 2018, de les directrius pràctiques que puguin servir de suport a la comunitat estadística mundial en la modernització dels sistemes estadístics, garantir-ne la seva independència, la rendició de comptes, vetllar per l'alta qualitat de les estadístiques i la seguretat de les dades. I així establir les directrius sobre les bones pràctiques, en consonància amb el principis fonamentals de les estadístiques oficials, el Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees i les recomanacions del Consell de l'OCDE sobre bones pràctiques en estadística.

- La independència professional.
- La coordinació de la labor estadística.
- La protecció de les dades
- Les relacions amb els enquestats.
- L'accés a las fonts de dades administratives i estadístiques.
- La cooperació amb organismes font de dades.
- L'equilibri entre els serveis imputables i els *open data*.
- La interacció entre les lleis sobre estadística i altres lleis.

La modernització de les estadístiques oficials

La Comissió d'Estadística va acordar que el Grup d'alt nivell per la modernització de les estadístiques oficials difongui periòdicament els resultats principals. El 2016 destaquen els següents:

- a) L'elaboració de models sobre modernització per ajudar les organitzacions estadístiques.
- b) Metadades obertes vinculades i l'elaboració de mètodes i instruments per posar a disposició metadades estadístiques clau en formats electrònics.
- c) L'elaboració de mètodes i instruments per a la integració de dades, que combinin dades estadístiques provinents d'enquestes, dades administratives, informació geoespacial i noves fonts, com les macrodades.
- d) Directives sobre la gestió de riscos en les organitzacions estadístiques.
- e) Informes sobre l'aprenentatge automàtic, la gestió de la nova generació de dades i l'estructura de la metodologia.
- f) Ampliar les activitats necessàries que es desenvolupen dins d'una organització estadística típica per donar suport a la producció estadística i a les organitzacions estadístiques.
- g) Un nou marc estratègic que estableix esferes prioritàries per a la labor futura i aplica una nova estructura de governança per a les activitats de modernització.

Valor de les estadístiques oficials

La Conferència d'Estadístics Europeus, que aplega 56 països d'Europa, Amèrica del Nord i l'Àsia central i Israel, i tots els països que integren l'OCDE, està definint les recomanacions per promoure, mesurar i comunicar el valor de les estadístiques oficials.

En concret han elaborat les recomanacions següents sobre com generar valor:⁶

- Aprofitar l'avantatge comparatiu de les estadístiques oficials:
 - Les estadístiques oficials es produeixen en la independència professional basada en mètodes científics i rigorosos criteris de qualitat.

- Els principis fonamentals de les estadístiques oficials.
- Posar els usuaris de les estadístiques al centre dels sistemes estadístics perquè les estadístiques oficials responguin a les necessitats dels usuaris. Sovint els usuaris no volen només els números, sinó també la seva història que va amb ells i les seves implicacions.
- Necessitat d'innovar per seguir sent valuós. La inversió en innovació és, per tant, indispensable.
- Les oficines d'estadística han de treballar en associació amb els socis estratègics adequats en la mesura en què aquests poden oferir valor estratègic. Noves formes d'associació a escala internacional i amb el sector privat amb relació a les noves tecnologies i el disseny, nous productes i nous canals de difusió.
- Construir una marca de les estadístiques oficials per guanyar més visibilitat i abordar estratègies de reconeixement de marca i de promoció explícita.
- Mesurar l'ús i l'impacte de les estadístiques oficials amb indicadors i una enquesta als usuaris regulars, per tal d'esbrinar si condueixen a millors resultats per a les nostres economies i societats, si estan ben informades estadísticament i si les decisions dels governs, les empreses o les persones les fomenten amb les estadístiques oficials.

Quina està sent l'aportació de valor de l'estadística oficial a Andorra

- La Llei 2/2013 de la funció de l'estadística pública⁷ incorpora en l'article 4 els principis de l'estadística oficial que han de dirigir l'activitat estadística, relatius a la independència i a la responsabilitat del Departament d'Estadística, i adopta el Codi de bones pràctiques de les estadístiques europees.
- El projecte de llei del pla d'estadística 2017-2020⁸ incorpora en la disposició addicional segona la creació del Consell Andorrà d'Estadística com a òrgan de participació social d'informants, productors i usuaris de les estadístiques públiques d'Andorra. Entès com un òrgan consultiu que ha d'assistir el sistema estadístic del Principat a fi de preservar i millorar la governança estadística en els termes que recomanen les pràctiques internacionals vigents.
- Inverteix constantment en tecnologia. Destaquen com a inversions principals: l'any 2012, en un programari per al tractament estadístic;⁹ l'any 2013 en un programari per a la difusió interna de dades,¹⁰ i l'any 2017 en una plataforma d'emmagatzematge de dades.¹¹
- Basa les relacions institucionals en el decret del 8-10-2014 d'aprovació del Reglament referent a la regulació dels convenis per a la coordinació de les activitats estadístiques entre els organismes del sistema estadístic, i la creació i la regulació del seu registre.¹² I publica tots els convenis en el web <http://convenis.estadistica.ad/>
- Va mesurar l'ús i l'impacte de les estadístiques oficials mitjançant la consulta efectuada la primavera de l'any 2016 a un total de 53 institucions públiques, entitats i resta d'agents econòmics i socials del Principat.

A banda de perseverar en la incorporació de valor afegit en l'estadística oficial del sistema estadístic del Principat mitjançant els projectes esmentats, ens manca per construir una marca de les estadístiques oficials per tal d'obtenir més visibilitat, abordant estratègies de reconeixement de marca i de promoció explícita.

Alexis Estopiñán i Pascual,
departament d'Estadística

Notes

- 1- <https://www.bopa.ad/bopa/025022/Pagines/7EAF6.aspx>
- 2- <http://www.efta.int/media/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Annexes%20to%20the%20Agreement/annex21a.pdf>
- 3- <https://unstats.un.org/unsd/class/intercop/expertgroup/2011/AC234-9.PDF>
- 4- <https://unstats.un.org/unsd/statcom/48th-session/documents/2017-5-TransformativeAgenda-S.pdf>
- 5- http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2016/ECECESSTAT20163_web.pdf
- 6- https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/2016/CES_04-Value_of_Official_Statistics.docx
- 7- <https://www.bopa.ad/bopa/025022/Pagines/7EAF6.aspx>
- 8- <http://www.consellgeneral.ad/ca/activitat-parlamentaria/iniciatives-legislatives/projectes-de-llei/projecte-de-llei-del-pla-d2019estadistica-2017-2020>
- 9- <https://www.bopa.ad/bopa/024025/Pagines/77516.aspx>
- 10- <https://www.bopa.ad/bopa/025050/Pagines/81CBE.aspx>
- 11- https://www.bopa.ad/bopa/028075/Pagines/GE20161209_09_36_20.aspx
- 12- <https://www.bopa.ad/bopa/026060/Pagines/ga26060020.aspx>